

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 16 januari 1942 kl. 4 e. m.

Memorial, med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till bankoutsrottet avgivna berättelse.

Bankoutsrottet, som vid sitt första sammanträde denna dag emottagit den av fullmäktige i riksbanken, jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges riksbank, till utskottet avgivna berättelsen om bankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1941, får härmed enligt gällande instruktion till riksdagen överlämna samma berättelse.

Stockholm den 16 januari 1942.

På bankoutsrottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes behandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerberg, Berling, Nordborg, Friggerdker, Sundvik, Ohlin, Leander* och *Sylwan*;

från andra kammaren: herrar *Holmgren, Andersson* i Falkenberg, *K. A. Westman, Hall, Andersson* i Munkaljungby, *Hilding, Eriksson* i Sandby och *Sundberg*.

Berättelse till bankoutskottet angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning.

Jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges riksbank få fullmäktige i riksbanken härmed till bankoutskottet avgiva berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1941.

Krigets skärpning och utvidgning under år 1941 har avlägsnat de sista resterna av fredsekonomi i världen. Även i de länder, som fortfarande stå utanför konflikten, har kriget medfört så starka verkningar, att en omläggning av näringslivet framtvingsats. Möjligheterna till ekonomisk förbindelse länderna emellan ha ytterligare beskurits. Flertalet stater i Europa äro hänvisade till att driva sin utrikeshandel inom ett i förhållande till läget före kriget ytterst begränsat område. Samfärdseln inom detta område, vilken även stöter på svårigheter framför allt på grund av de till buds stående transportmedlens otillräcklighet, har härigenom fått ökad betydelse.

För Sveriges del var den för landets ekonomi allvarligaste händelsen under året det tysk-sovjetiska krigets utbrott. Genom denna händelse avbröts handelsförbindelserna med Sovjetunionen, samtidigt som de tidigare i begränsad utsträckning förhandenvarande möjligheterna till förbindelse med utomeuropeiska länder över sovjetiskt territorium bortföll.

Av dominerande betydelse för utvecklingen på den svenska valutamarknaden under året var den spärrning av de svenska tillgodohavandena i Förenta staterna, som regeringen i detta land vidtog. De ockuperade ländernas tillgångar hade redan tidigare varit underkastade ett infrysningsförfarande. Sålunda hade exempelvis de danska och norska tillgångarna i Förenta staterna spärrats den 8 april 1940. Spärren utsträcktes emellertid den 14 juni 1941 till att omfatta tillgodohavanden tillhöriga samtliga länder i Europa med undantag av Storbritannien, Irland och Turkiet. Genom Kungl. Maj:ts beskickning i Washington och riksbankens representant i New York upptogos omedelbart underhandlingar om en frigivning av de svenska tillgodohavandena. Sedan de amerikanska myndigheterna accepterat ett från svensk sida framlagt förslag till tekniskt förfarande för kontroll av

dispositionen av svenska dollarbehållningar och sedan svenska regeringen och riksbanken avgivit en förklaring till Förenta staternas regering, erhöll Sverige redan den 20 juni en s. k. generell licens. Med stöd av denna kunna transaktioner, som uteslutande beröra svenska intressen eller intressen från länder, vilkas tillgångar i Förenta staterna äro fria, utföras med utnyttjande av svenska behållningar i sistnämnda land. Villkoret härför är dock, att varje transaktion prövas och godkännes av valutakontoret samt därefter certifieras av beskickningens representant i New York.

Noteringarna på den svenska marknaden av de viktigare utländska valutorna liksom även clearingkurserna mellan Sverige och utlandet ha i stort sett varit oförändrade. Dock höjdes clearingkursen med Italien den 3 juni från 21.18 till 22.08 kr. per 100 lire, motsvarande en i Italien företagen sänkning av noteringen på dollar.

I slutet av september sänktes i Ungern den premie, som tidigare utgått vid handel med bl. a. svenska kronor mot pengö. Härigenom kom den privata notering på pengö, som förekommer i Sverige, att fr. o. m. den 26 september höjas från 84.00 kr. till 102.00 och sedermera till 103.00 kr. per 100 pengö. Trots vissa åtgärder, som vidtagits för att motverka olägenheterna av denna kursförskjutning, torde importen från Ungern komma att försvåras och fördyras utan att en komensation genom i motsvarande grad höjda priser på exporten, som till övervägande delen kontrakteras i svenska kronor, torde kunna uppnås.

En liknande åtgärd vidtogs under senare delen av oktober i Bulgarien, i det att en tidigare tillämpad premie på bl. a. svenska kronor avskaffades. Som en följd härav höjdes fr. o. m. den 24 oktober de svenska affärsbankernas notering på leva från 4.50 till 5.50 kronor per 100 leva.

Den kurs, som riksbanken tillämpar vid köp av dollarsedlar, sänktes på grund av transportsvårigheterna den 1 oktober från 4.15 till 3.90 samt den 17 december ytterligare till 3.70 kr. per dollar. Dylika köp ske dock numera i mycket begränsad utsträckning och endast efter valutakontorets prövning i varje särskilt fall.

Den ökning av landets samlade guld- och valutabehållning, som ägde rum under senare delen av år 1940, fortsatte även under år 1941, framför allt på grund av inkomster av Sveriges utrikes sjöfart. En del av riksbankens valutabehållning har, särskilt under årets sista del, utbytts mot guld. Härigenom har, såsom framgår av nedanstående tabell, valutatill-

strömningen i huvudsak resulterat i en ökning av riksbankens guldbehållning. Affärsbankernas redan under år 1940 framträdande benägenhet att undvika de risker, som sammanhånga med en behållning i utländska valutor, fortsatte att göra sig gällande under första halvåret 1941 och medförde en försäljning av valutor till riksbanken i en sådan utsträckning, att deras vid 1940 års slut redan existerande skuldsaldo gentemot utlandet till och med juni månad 1941 väsentligt ökades. Därefter skedde en viss avveckling av detta skuldsaldo.

Riksbankens och affärsbankernas guld och valutor.

(Miljoner kronor; vid månadens slut.)

	Riksbankens guldbehållning (dagsvärde)	Riksbankens ställning till utlandet			Affärsbankernas ställning till utlandet		
		tillgångar	skulder	netto	tillgångar	skulder	netto
1940 december	671.9	783.8	33.9	+ 749.8	192.2	222.7	— 30.5
1941 mars . . .	723.7	805.3	52.0	+ 753.3	121.0	217.0	— 96.0
juni	807.3	884.0	81.0	+ 803.0	100.5	247.7	— 147.2
september	801.5	901.8	34.8	+ 867.0	92.6	218.1	— 125.4
december	938.2	834.2	74.0	+ 760.3	101.3	226.7	— 125.4

Den svenska kreditmarknaden påverkades under året främst av förändringen i landets valutasituation samt av de extraordinära statsutgifterna och deras finansiering. Utvecklingen gick i riktning mot en ökad lätthet. Affärsbankernas inlåning steg, medan utlåningen till följd av näringslivets minskade kreditbehov gick tillbaka. Fram till mitten av året ledde denna utveckling huvudsakligen till ett återställande av penningmarknaden till ett läge, som närmade sig det under förkrigstiden rådande. Den totala betalningsmedelsförsörjningen visade under första halvåret icke några tendenser till ökning. Under senare delen av året antog emellertid utvecklingen en i viss mån annan karaktär. Såväl beloppet utelöpande sedlar som allmänhetens på checkräkning i affärsbankerna innestående medel ökades. I en skrivelse till Konungen den 21 november 1941 betonade fullmäktige, att den sista tidens penningpolitiska utveckling visade hän på vissa risker, vilka krävde skärpt uppmärksamhet från de penningvärdande myndigheternas sida, samt framhöllo, att behovet av lämpliga åtgärder för att motverka en alltför riklig betalningsmedelsförsörjning härigenom aktualiserats.

Den fortsatta likviditetsförbättringen på marknaden under år 1941 medförde en allmän sänkning av räntorna. Den 29 maj nedsattes riksbankens diskonto från $3\frac{1}{2}$ till 3 % och den 1 juni riksbankens övriga utlåningsräntor med $\frac{1}{2}$ %. Affärsbankerna följde omedelbart denna räntesänkning i fråga om växeldiskontot. Deras övriga utlåningsräntor samt inlåningsräntorna (utom på check- och uppsägningsräkning) samt flertalet sparbankers inlåningsräntor sänktes först den 1 juli med $\frac{1}{2}$ %. En viss räntedifferentiering infördes samtidigt av affärsbankerna beträffande medel på depositions- och kapitalräkning. Denna räntedifferentiering skärptes i december.

Räntan på skattkamarväxlar sänktes successivt från 2.25—2.40 % vid årets början till 1.25—1.35 % under hösten. I november övertog riksbanken vid två tillfällen skattkamarväxlar till en ränta av 1 %. Affärsbankerna ingåvo icke anbud på dessa emissioner. För att kunna påverka ränteutvecklingen på skattkamarväxlar samt i syfte att i någon mån minska bankernas kassamedel rekvirerade riksbanken i början av december dylika växlar per tre månader av riksgäldskontoret till ett belopp av 50 milj. kr., vilka delvis placerades i marknaden till ett diskonto av 1 %. Mot slutet av december accepterade affärsbankerna riksgäldskontorets villkor och övertogo vissa poster till 1 %.

På obligationsmarknaden visade kurserna under året en långsam stegring. Den effektiva avkastningen på 3 % räntelån av år 1934 var i början av året 3.62 %, hade i juni sjunkit till 3.41 % samt var under årets sista månader 3.21 %. Sedan fullmäktige i ovan nämnda skrivelse uttalat sig för en räntenivå, bland annat kännetecknad av omkring $3\frac{1}{2}$ % på långfristiga statsobligationer och 1 % på tre månaders skattkamarväxlar, stabiliserades läget på obligationsmarknaden vid ungefär angivna ränteläge.

Riksbankens nettovinst uppgick under år 1941 till 19,476,338:40 kronor mot 23,089,037:13 kronor år 1940. Härvid har liksom under år 1940 resultatet av handeln med guld icke medräknats, medan å andra sidan kostnaderna för guldtransporter icke belastats vinst- och förlustkontot.

Guldbehållningen har vid bokslutets uppgörande upptagits till ett värde av 2,480 kronor per kilogram. Skillnaden mellan inköps- och bokföringspriserna har vid inköp av guld debiterats ett särskilt guldregleringskonto. Vid försäljning av guld har detta konto krediterats med skillnaden mellan försäljningspriset och bokföringsvärdet.

De utländska valutorna hava upptagits till lägre kurser än de vid årets

slut gällande. Vid köp och försäljning av valutor har skillnaden mellan tillämpade kurser och bokföringskurser debiterats, respektive krediterats kursdifferenskontot.

Saldot av kursdifferens- och guldregleringskontona har i balansräkningen den 31 december 1941 upptagits såsom tillgång med sammanlagt 243,699,075: 66 kronor. Motsvarande saldo vid slutet av år 1940 utgjorde 111,211,113: 35 kronor.

	1940		1941	
	Kronor		Kronor	Kronor
DEBET.				
(Utgifter och förluster)				
Lånerörelse.				
Räntor på checkräkning	37	14	46	99
Inom linjen förda, såsom osäkra ansedda fordringar	1,652	76	4,074	62
				4,121 61
Avskrivningar å statspapper och obligationer.				
	1,184,000	—		
Upphörda lånegrenar.				
Räntor på lånebanksobligationer	7,637	33		7,637 33
Förvaltningskostnader.				
<i>Arvoden och avlöningar:</i>				
Fullmäktige och direktionen:				
Arvoden till fullmäktige, suppleanter för fullmäktige samt inspektören för sedeltryckeriet och pappersbruket:				
Arvode till fullmäktiges ordförande	8,217	74	8,480	—
Arvoden till fullmäktiges övriga ledamöter	41,654	40	41,489	85
» » » suppleanter	4,200	33	1,949	42
Arvode till inspektören för pappersbruket	1,500	—	1,500	—
Avlöningar till direktionsledamöterna samt vikarier för deputerade:				
Avlöningar	103,667	98	111,756	—
Ersättningar till vikarier för deputerade	1,832	01	73	45
Lakrarvode jämte läkemedel m. m.	36	88	170	41
Tjänstemän m. fl.:				
Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:				
Nettolöner	2,693,557	82	2,680,603	49
Kallortstillägg	2,093	86	2,321	28
Lakrarvode jämte läkemedel m. m.	14,691	45	16,763	06
Felräkningspenningar	41,970	47	42,109	13
Begravningshjälp	938	20	3,718	02
Avlöning under vikariat å ordinarie tjänst	151,285	85	142,056	35
Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat m. m.	9,343	80	7,978	70
Arvoden till viss icke-ordinarie personal:				
Arvoden till styrelseledamöter vid avd.-kontoren	97,800	—	97,800	—
» » suppleanter för styrelseledamöter	6,511	46	6,499	49
» » ombudsmannen i Malmö	2,438	75	2,400	—
Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:				
Nettolöner	503,475	56	607,881	03
Kallortstillägg	514	50	165	89
Lakrarvode jämte läkemedel m. m.	2,103	05	3,109	57
Begravningshjälp	—	—	589	78
Transport	4,881,161	34	3,779,414	92
				11,758 94

räkning år 1941.

	1940		1941	
	Kronor		Kronor	
KREDIT.				
(Inkomster och vinster)				
Lånerörelse.				
Räntor på diskonterade växlar	4,290,231	09	606,497	13
» » hypoteks- och kommunlån	6,277,794	85	3,255,468	42
» » avbetalningslån	1,888,549	59	2,046,701	89
» » kredit i checkräkning	3,120,028	17	979,143	69
Avgifter för » » »	20,387	70	8,991	62
Inkasseringsavgifter och provisioner	891	74	1,043	38
Inbetalningar å inom linjen förda eller avskrivna fordringar	6,297	74	8,634	65
			6,906,480	78
Utrikesrörelse.				
Av utrikesrörelsen uppkommen vinst	4,214,043	65	7,566,306	04
Remboursprovisioner	1,070,630	50	631,438	66
Utdelning å aktier	181,744	—	205,997	—
			8,403,741	70
Svenska statspapper och obligationer.				
Räntor	10,265,983	92	—	—
			11,212,346	98
Övriga inkomster.				
Avgifter för i förvar mottagna depositioner:				
öppna	193,899	48	192,468	61
slutna	518	50	113	50
Ersättning för utländska clearingar:				
från clearingnämnden	75,000	—	87,500	—
» clearingkontoret	17,350	23	13,522	15
Provisioner	258,498	32	362,690	46
Inbetalda familjepensionsavgifter	1,006	45	856	75
Arvoden för skyddsrumslån	8,980	—	19,860	—
Ersättning för bestyr med statens bosättningslån	49,515	—	63,075	—
Inkomster av fastigheter:				
vid huvudkontoret	1,648	—	1,762	41
» avdelningskontoren:				
hyror	260,637	45	260,237	71
i övrigt	32,451	09	48,677	43
Diverse inkomster:				
vid huvudkontoret	1,473	91	99,853	84
» avdelningskontoren	9,112	66	10,189	24
Räntor å lån mot spärrade medel	13,288	99	6,431	59
Ersatta lagsökningskostnader	—	—	11,530	83
			1,178,769	52
Transport				
	32,259,963	03	27,701,338	98

DEBET.	1940		1941			
	Kronor		Kronor	Kronor		
Transport	4,881,161	34	3,779,414	92	11,758	94
Arvoden och särskilda ersättningar till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:						
Arvoden för postbefordran och inkassering m. m. till tjänstemän å utrikesavdelningen m. fl.	6,754	58	6,784	61		
Gratifikationer eller belöningar	10,380	32	7,963	68		
Ersättning för mistade avlöningsförmåner	3,782	—	1,871	80		
Arvoden till tjänstemän, vilka verkställa särskild undersökning av avdelningskontoren	2,957	—	4,042	—		
Uniformsbeklädnad	5,800	—	5,800	—		
Representationsbidrag till förvaltaren, Tumba . .	14,278	15	20,683	80		
Rörligt tillägg	1,200	—	1,200	—		
Kristillägg	408,321	01	484,961	06		
Barntillägg	—	—	193,910	66		
	24,949	01	23,289	12	4,529,921	65
<i>Pensioner m. m.:</i>						
Pensioner till f. d. befattningshavare	312,723	67	352,809	93		
» » efterlevande till f. d. befattningshavare	228,164	98	219,971	71		
Diverse pensioner och understöd	8,195	—	7,387	14		
Dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare	68,339	—	81,351	—		
» » efterlevande till f. d. befattningshavare	1,785	—	1,860	—		
» » å diverse pensioner och understöd	2,624	—	2,438	—		
Kristillägg å pensioner m. m.	—	—	31,343	88	697,161	66
<i>Förvaltningsutgifter:</i>						
Fastighetsutskylder, renhållning av gator och gårdar	86,678	64	91,104	34		
Fastighetsunderhåll	113,485	22	128,248	35		
Kontorshyror i Umeå och Västerås	13,416	67	13,807	33		
Värme och belysning	187,264	25	222,093	91		
Inventarier och deras underhåll	76,417	29	49,686	24		
Skrivmaterialier och övriga förbrukningsartiklar	93,168	52	56,401	18		
Kostnader för blanketter och tidningar m. m. . .	78,358	76	104,922	35		
Annonser och kungörelser	21,893	06	15,676	19		
Post-, assurances-, telegram- och telefonavgifter .	340,029	52	312,347	47		
Lagsöknings- och rättegångskostnader utöver till riksbanken ersatta	2,629	47	1) 98	95		
Flyttningskostnader	13,291	07	8,642	97		
Rese- och tjänstgöringstraktamenten	9,538	55	13,275	65		
Kostnader för soliditetsupplysningar	23,314	56	28,511	24		
Transportkostnader	9,073	09	6,607	89		
Bevakning vid huvudkontoret	34,395	30	28,783	33		
Inspektion av avdelningskontoren	3,401	60	3,472	25		
Inventeringar » »	7,888	20	8,513	95		
Diverse reseersättningar	20,199	91	5,620	37		
Revisionskostnader vid avdelningskontoren . . .	13,989	30	13,819	15		
Lönenämnden för riksdagens verk m. m.	1,917	22	2,046	30		
Kontroll vid sedelpapperstillverkningen	17,293	75	12,282	19		
Diverse	217,404	01	268,374	41		
			1,394,336	01		
Transport	7,366,493	02	1,394,336	01	5,238,842	25

1) Vid kont. i Malmö.

räkning (forts.).

<i>KREDIT.</i>	1940		1941	
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Transport	32,259,963	03	27,701,338	98
Transport	32,259,963	03	27,701,338	98

DEBET.	1940		1941	
	Kronor		Kronor	
Transport	7,336,493	02	1,394,336	01 5,238,842 25
Göteborgskontorets ombyggnadskonto	2,500	—	26,603	—
Uppsala- » »	16,247	50	—	—
Vänersborgs- » »	23,339	80	—	—
Diverse skyddsrum	104,996	34	2,079	11
Valvsutrymmen	126,154	88	211,392	51
Kostnader för probering av guldplantsar	1,404	—	—	—
För sedeltryckeriet:				
Förlag för löpande utgifter vid sedeltryckeriet utöver av tryckeriet gottgjorda belopp	663,933	45	410,344	10
Nya maskiner för sedeltryckeriet	53,433	67	—	—
Övriga utgifter för tryckeriet i avlöningshänseende, bestridda av huvudkontoret.	91,894	14	103,292	79
För pappersbruket:				
Förlag för löpande utgifter vid Tumba pappersbruk utöver av bruket gottgjorda belopp	791,146	37	890,182	81
Tumba bruks nyanskaffningar	16,696	47	—	—
» » ombyggnadskonto	2,139	18	—	—
Övriga utgifter för bruket i avlöningshänseende, bestridda av huvudkontoret.	44,536	14	45,119	—
Övriga utgifter:				
Ränta å sålda, rekv. skattk.-växlar	—	—	43,956	95
Diverse	2,441	22	7,263	84 51,220 79
Saldo, vinst	9,170,925	90	—	8,225,000 58
	23,089,037	13	—	19,476,338 40
Summa	32,259,963	03	—	27,701,338 98

Utgående

	1 9 4 0		1 9 4 1	
	Kronor		Kronor	
DEBET.				
(Tillgångar och fordringar)				
Kassa.				
<i>Metallisk kassa:</i>				
Guldmynt enligt 1873 års myntkonvention	45,928,280	—	45,991,115	—
Omyntat guld samt äldre svenskt guldmynt	256,502,136	08	399,493,828	36
Utländskt guldmynt	50,155,543	32	46,846,343	19
	352,585,959	40		492,331,286 55
<i>Annan kassatillgång:</i>				
Silvermynt enligt 1873 års myntkonvention				
ävensom kopparnickelmynt	466,852	70	368,955	79
Äldre svenskt silvermynt	237	—	286	—
Brons-, järn- och kopparmynt	8,999	02	4,778	07
Andra bankers postväxlar, checkar m. m.	45,919,999	68	23,528,472	24
Utländska bankers sedlar	138,100	75	525,735	79
	399,120,148	55		24,428,227 89
				516,759,514 44
Svenska statspapper och obligationer.				
Riksgäldskontorets växelkrediter	456,000,000	—	620,000,000	—
Andra svenska statspapper	5,568,565	03	21,301,046	58
Andra svenska obligationer	20,950,427	50	68,451,999	88
				709,753,046 46
Lånerörelse.				
Diskonterade växlar	15,820,078	20	11,086,777	44
Rediskonterade växlar	11,959,646	25	—	—
Hypoteks- och kommunlån	128,254,997	—	86,935,880	43
Avbetalningslån	46,847,861	—	46,485,654	—
Kredit i checkräkning	100,235,080	19	2,182,990	78
På indrivning beroende medel	37,766	85	11,362	71
				146,702,665 36
Utrikesrörelse.				
Utländska statspapper	120,522,660	—	515,887,050	62
Köpta växlar, betalbara i utlandet	3,765,086	38	7,860,966	34
Fordran hos utländsk bank eller bankir	770,140,847	85	432,100,880	19
				955,848,897 15
Kursdifferenskonto	280,230,589	61	291,835,819	17
Avgår Guldregleringskonto	169,019,476	26	48,136,743	51
	111,211,113	35		243,699,075 66
Hos riksgäldskontoret inestående medel	6,767,843	18		6,767,843 18
Till Riksgäldskontorets förfogande ställda medel	273,536,914	96		308,940,962 89
Andra räkningar	33,690,433	42		27,575,601 56
Summa	2,504,429,469	71		2,916,047,606 70

balansräkning.

	1940		1941	
	Kronor		Kronor	Kronor
KREDIT. (Skulder)				
Utelöpande sedlar	1,481,790,867	91		1,699,699,908 92
Postväxlaräkning	3,982,906	52		3,847,018 72
Depositionsräkning	11,822,625	39		42,934,351 02
Kapitalräkning	10,000,000	—		97,137,116 71
Uppsägningsräkning	15,000,000	—		36,000,000 —
Checkräkning.				
Skuld till statliga myndigheter	380,484,981	04	297,457,874	10
Skuld till bankaktiebolag	323,605,238	53	416,850,456	41
Övriga medel	5,173,362	32	5,596,476	60
				719,904,807 11
Lånerörelse.				
Innestående inkasseringsavgifter för diskonterade växlar	1,445	74		654 10
Utrikesrörelse.				
Skuld till utländsk bank eller bankir	33,940,419	20		73,960,104 56
Upphörda lånegrenar.				
Lånebanksobligationer med 4 $\frac{1}{2}$ % ränta	120,666	88	120,666	88
„ „ 4 „ „	55,012	49	55,012	49
„ „ 3 „ „	227	19	227	19
Ej uttagna räntor på förestående obligationer	4,327	70	4,877	12
				180,783 68
Andra räkningar	87,610,390	73		95,069,525 41
Kapital.				
Grundfond	50,000,000	—	50,000,000	—
Avbetalningslånefond	50,000,000	—	50,000,000	—
Reservfond	20,000,000	—	20,000,000	—
Tjänstepensionsfond	2,863,441	32	2,863,441	32
Familjepensionsfond	3,904,401	86	3,904,401	86
Balanserade vinstmedel:				
från föregående år	980,117	76	1,069,154	89
vinst för året	23,089,037	13	19,476,338	40
				147,313,336 47
Summa	2,504,429,469	71		2,916,047,606 70

Vissa inom linjen förda tillgångar och skulder vid 1940 och 1941 års slut.

	1940		1941	
	Kronor		Kronor	
<i>Tillgångar.</i>				
Riksbankens mynt- och medaljsamling	33,226	22	33,226	22
Taxeringsvärdet av riksbankens fastigheter vid årens slut enligt nedanstående specifikation	14,965,400	—	14,972,400	—
Aktier i Internationella Banken*)	1,800,000	—	1,800,000	—
Summa	16,798,626	22	16,805,626	22
*) <i>Anm.</i> : Riksbankens innehav av aktier i Internationella Banken utgör nominellt Schw. Frchs. 10,000,000:— (4,000 aktier à 2,500:— Schw. Frchs.) varav inbetalts 25 procent, bokförda inom linjen med angivet belopp.				
Fastigheten i:				
Stockholm: bankhuset	4,250,000	—	4,250,000	—
sedeltryckeriet	1,200,000	—	1,200,000	—
Göteborg	800,000	—	800,000	—
Malmö	425,000	—	425,000	—
Falun	200,000	—	200,000	—
Gävle	280,000	—	280,000	—
Halmstad	380,000	—	380,000	—
Härnösand	175,000	—	175,000	—
Jönköping	150,000	—	150,000	—
Kalmar	380,000	—	380,000	—
Karlskrona	550,000	—	550,000	—
Karlstad	160,000	—	160,000	—
Kristianstad	230,000	—	230,000	—
Linköping	240,000	—	240,000	—
Luleå	325,000	—	325,000	—
Mariestad	130,000	—	137,000	—
Norrköping	313,300	—	313,300	—
Nyköping	428,600	—	428,600	—
Sundsvall	250,000	—	250,000	—
Uppsala	535,000	—	535,000	—
Visby	175,000	—	175,000	—
Vänernborg	250,000	—	250,000	—
Växjö	315,000	—	315,000	—
Örebro	275,000	—	275,000	—
Östersund	115,000	—	115,000	—
Tumba	2,433,500	—	2,433,500	—
Summa	14,965,400	—	14,972,400	—
<i>Skulder.</i>				
Utelöpande postväxlar	12,278	39	12,277	39
» transportsedlar å 3 och 2 rdr på ofärgat papper	338,524	40	338,473	40
» banksedlar å riksdaler och skillingar	1,315,328	04	1,315,328	04
Lånebanksobligationer med 4 % ränta på ränta	548	08	548	08
» » 4½ % »	5,527	07	5,527	07
» » 3 % »	588	64	588	64
Förbindelser med 4 % ränta för under åren 1802 och 1803 inlämnat silver (s. k. silversedlar)	924	61	924	61
Realisationsobligationer med 4 % ränta till förfallodagen, utgivna för riksgäldssedlarnas inlösen 1803—1807	417	58	417	58
Summa	1,674,136	81	1,674,084	81

Beträffande *avbetalningslånen* redovisas i nedanstående översikt de belopp, som de olika kontoren den 31 december 1941 hade fått sig tilldelade, samt antal och belopp av vid samma tidpunkt utestående lån.

	Tilldelat belopp Kronor	Utestående lån		
		Antal	Belopp Kronor	
Huvudkontoret	12,695,000	11,134	12,487,444	05
Avdelningskontoret i: Göteborg	3,600,000	3,456	3,198,016	—
Malmö	3,250,000	2,698	3,094,328	66
Falun	1,250,000	813	1,133,155	—
Gävle	1,850,000	1,611	1,680,467	—
Halmstad	1,200,000	561	1,103,633	—
Härnösand	1,050,000	757	939,726	—
Jönköping	2,500,000	1,753	2,339,463	—
Kalmar	825,000	546	709,493	—
Karlskrona	1,050,000	843	951,985	—
Karlstad	730,000	482	656,710	—
Kristianstad	585,000	357	538,498	—
Linköping	1,350,000	787	1,264,667	—
Luleå	2,150,000	2,253	1,790,478	—
Mariestad	800,000	333	672,544	—
Norrköping	1,600,000	1,385	1,505,083	—
Nyköping	910,000	527	893,579	—
Sundsvall	1,075,000	1,050	1,006,178	—
Umeå	2,175,000	1,671	1,983,864	—
Uppsala	3,570,000	2,727	3,386,637	—
Visby	1,150,000	705	1,003,337	—
Vänersborg	775,000	428	673,264	—
Västerås	1,050,000	759	973,773	—
Växjö	500,000	277	422,403	—
Örebro	1,150,000	888	1,000,369	—
Östersund	1,160,000	812	1,087,922	—
Summa	50,000,000	39,613	46,497,016	71

Den 31 december 1941 utestående belopp fördelade sig på följande sätt:

A-lån	Kr. 30,034,104: 71
B-lån	» 15,488,532: —
C-lån	» 974,380: —
	<hr/>
	Kr. 46,497,016: 71

Under riksbankens förvaltning men utan att ingå i dess balansräkning äro ställda spannmålskreditfonden och bosättningslånefonden.

Från *spannmålskreditfonden* voro den 31 december 1941 två krediter beviljade, nämligen en vid huvudkontoret på 50,000 kronor, varav utestod ett belopp av 10,859:68 kronor, och en vid avdelningskontoret i Karlskrona på 400,000 kronor, varav utestod ett belopp av 177,559:72 kronor.

Bosättningslånefondens fördelning på de olika kontoren samt antal och belopp av utestående lån den 31 december 1941 framgå av följande sammanställning.

	Tilldelat belopp Kronor	Utestående lån		
		Antal	Belopp Kronor	
Huvudkontoret	4,525,000	7,570	4,378,423	87
Avdelningskontoret i: Göteborg	2,300,000	3,784	2,204,549	56
Malmö	2,100,000	3,541	2,023,851	89
Falun	550,000	993	539,484	—
Gävle	850,000	1,455	802,488	—
Halmstad	500,000	726	453,140	—
Härnösand	300,000	634	273,496	71
Jönköping	900,000	1,441	892,222	—
Kalmar	325,000	573	263,222	89
Karlskrona	250,000	501	231,402	25
Karlstad	850,000	1,349	770,352	—
Kristianstad	375,000	742	331,676	—
Linköping	400,000	940	362,754	—
Luleå	375,000	746	342,727	—
Mariestad	450,000	755	437,461	16
Norrköping	450,000	821	430,299	—
Nyköping	475,000	872	457,865	—
Sundsvall	275,000	541	249,915	—
Umeå	250,000	486	232,085	—
Uppsala	325,000	536	306,553	—
Visby	125,000	198	115,897	—
Vänersborg	350,000	715	329,638	—
Västerås	525,000	951	511,071	—
Växjö	275,000	450	235,921	—
Örebro	675,000	1,061	636,949	12
Östersund	225,000	485	207,257	—
Summa	19,000,000	32,866	18,020,701	45

Riksbankens styrelse och vissa förvaltningsåtgärder.

§ 1.

Vid det val av fullmäktige i riksbanken, som ägt rum under år 1941, hava undertecknade Amnéer och Björnsson, vilka voro i tur att avgå, fått sina uppdrag förnyade för valperioden 1941—1944.

Till suppleanter för tiden från valet till dess nytt val under år 1942 försiggått hava utsetts bankrådet Harald Magnusson och ledamoten av riksdagens första kammare Johan Fritjof Ekman (omvalda) samt ledamoten av riksdagens andra kammare John Helmer Bergvall (nyvald).

Fullmäktige hava därefter inom sig utsett:

till vice ordförande samt förste deputerad och riksbankschef undertecknad Rooth,

till andre deputerade undertecknade Amnéer och Björnsson för respektive huvudkontoret och avdelningskontoren,

till inspektör för sedeltryckeriet undertecknad Björnsson och

till inspektör för pappersbruket undertecknad Jonsson.

Därjämte hava fullmäktige meddelat bankdirektören Ferdinand Wallberg fortsatt uppdrag att vara vice riksbankschef.

F. d. generaldirektören Adolf af Jochnick, vilken sedan år 1917 fungerat som fullmäktiges ordförande, har avgått från uppdraget med utgången av juni 1941. I hans ställe har undertecknad Hammarskjöld, jämlikt Kungl. Maj:ts förordnande, inträtt såsom fullmäktiges ordförande.

Generaldirektören Anders Örne, vilken av Kungl. Maj:t förordnats att vara suppleant för fullmäktig, har lämnat uppdraget den 19 juni 1941, då han valdes till ordförande i riksgäldsfullmäktige. Till hans efterträdare har från och med den 1 juli 1941 av Kungl. Maj:t utsetts e. o. byråchefen i socialstyrelsen Alf Johansson.

Fullmäktige hava meddelat bankrådet Magnusson förlängt förordnande att handlägga göromål, som ankomma på ledamot av direktionen.

Magnusson tjänstgör sedan våren 1941 dels såsom finansråd vid svenska beskickningen i Amerikas förenta stater och dels såsom riksbankens representant därstädes, med stationeringsort i New York. I förstnämnda egenkap har han bl. a. att handlägga ärenden, som sammanhänga med den av nämnda land genomförda spärren av svenska tillgodohavanden. För uppdragets fullgörande har Magnusson till sitt förfogande ett antal tjänstemän.

§ 2.

Till delegerade för riksdagens verk för år 1942 hava fullmäktige för sin del utsett undertecknade Amnér och Björnsson.

Fullmäktige hava gemensamt med fullmäktige i riksgäldskontoret utsett fil. dr Karl Hildebrand och f. d. bankokommissarien Arvid Bertil att för år 1942 å riksbankens och riksgäldskontorets vägnar deltaga, herr Hildebrand såsom ledamot i direktionen för Göta kanalverk och herr Bertil såsom ombud vid revisionen av samma verk.

§ 3.

Inom styrelserna för avdelningskontoren hava följande förändringar ägt rum eller beslutats:

Till direktörer vid kontoren i *Göteborg*, *Karlskrona* och *Uppsala* efter Ernst Falk, Albert Löwenberg och Gösta Roth, vilka beviljats avsked med pension från och med den 1 oktober 1941, hava förordnats, vid kontoret i Göteborg direktören vid kontoret i Örebro Thure Isaksson, vid kontoret i Karlskrona revisorn Georg Rydberg och vid kontoret i Uppsala kamreraren Gustaf Adolf Barre.

Till Isakssons efterträdare såsom direktör vid kontoret i *Örebro* har förordnats kamreraren Georg Westgren.

Direktörerna vid kontoren i *Norrköping* och *Vänersborg* Carl Dahl och Carl Fries, vilkas förordnanden tidigare hade begränsats till utgången av september 1941, hava erhållit förlängda förordnanden till utgången av samma månad 1942. För direktören vid kontoret i *Visby* Henrik Dahlbäck, vilken i början av innevarande år uppnår 65 års ålder, har förordnandet förlängts till utgången av september månad 1942. Till efterträdare åt Fries och Dahlbäck hava utsetts kamreraren Harry Arvall, respektive kamreraren Emil Grahn.

Vid kontoret i *Östersund* har till styrelseledamot efter rådmannen Birger Liljedahl, vilken avlidit, utsetts suppleanten disponenten John Eriksson. Till suppleanter hava utsetts nuvarande suppleanten köpmannen Sigfrid Johansson samt tapetseraren Ruben Clarin och länsnotarien Åke Odén (de båda sistnämnda nyvalda).

§ 4.

Riksbankens officiella diskonto och räntesatser under år 1941 framgå av följande uppställning:

	På högst tre månader:		På längre tid än tre, högst sex månader:		På högst en månads uppsägning:	
	T. o. m. $\frac{31}{5}$ 1941	Fr. o. m. $\frac{1}{6}$ 1941	T. o. m. $\frac{31}{5}$ 1941	Fr. o. m. $\frac{1}{6}$ 1941	T. o. m. $\frac{31}{5}$ 1941	Fr. o. m. $\frac{1}{6}$ 1941
För växlar ¹⁾	3½ %	3 %	4 %	3½ %	—	—
För lån: mot säkerhet av: obligationer, utfärdade av svenska staten, allmänna hypoteksbanken och Konungariket Sveriges stads- hypotekskassa.....	3½ %	3 %	4 %	3½ %	3½ %	3 %
obligationer, utfärdade av svenska bostadskreditkassan, svenska skeppshypotekskassan, kommuner, landsting, in-teckningsbolag och Göteborgs hypotekskassa.....	4 %	3½ %	4½ %	4 %	4 %	3½ %
aktier.....	5 %	4½ %	5½ %	5 %	—	—
mot annan säkerhet.....	4½ %	4 %	5 %	4½ %	—	—

Vid rediskontering åt affärsbanker och centralkassor för jordbrukskredit av växlar med högst 90 dagars återstående löptid har beräknats $\frac{1}{2}$ procent lägre diskonto än vad som följer av ovanstående uppställning.

För lån, som beviljas affärsbanker, sparbanker, Svenska jordbrukskreditkassan eller centralkassor för jordbrukskredit mot säkerhet av kommunala eller därmed likställda obligationer, industriobligationer eller in-teckningar skall räntan enligt beslut av fullmäktige den 28 maj 1941 utgöra 3 procent även för lån på längre tid än tre månader. Denna räntesats må beträffande in-teckningslån tillämpas under förutsättning, att in-teckningen ligger inom 50 procent av fastighets taxeringsvärde.

Samtidigt beslöto fullmäktige att, enligt direktionens närmare bestämmande, räntan å lån till in-teckningsbolag ävensom till vissa hypoteks- och tomträttskassor mot säkerhet av in-teckningar inom 50 % av taxeringsvärdet till-
vidare skulle utgöra 3½ %.

Sedermera hava fullmäktige den 2 oktober 1941 beslutat sänka sistnämnda räntesats till 3 %.

§ 5.

För finansiering av reservförrädsnämndens verksamhet har riksdagen med-givit, att ett sammanlagt belopp av 420 miljoner kronor finge av riksbanken ställas till förfogande. Av detta belopp har sammanlagt 280 miljoner kronor tagits i anspråk mot riksgäldskontorets förbindelse att vid anfordran till-handahålla skattkammarväxlar.

¹⁾ Sänkningen av växeldiskontot skedde redan fr. o. m. den 29 maj 1941.

För likvid i utländska valutor eller guld av inköp i utlandet för andra statliga myndigheter än reservförrådsnämnden har till riksgäldskontorets förfogande ställts en kredit å sammanlagt 340 millioner kronor, vilken vid årsskiftet helt utnyttjats.

§ 6.

Från avbetalningslånefonden, vilken uppgår till 50 miljoner kronor, utgjorde utlåningen vid 1941 års utgång sammanlagt 46.497.016 kronor 71 öre.

Räntan å lån från fonden, som intill den 1 juni 1941 utgjorde 4 1/2 %, är från och med sistnämnda dag fastställd till 4 %, dock att ränta, som förföll till betalning senast den 30 juni 1941, skulle beräknas efter 4 1/2 %.

Rörande fondens verksamhet hänvisas i övrigt till de å sid. 17 intagna uppgifterna.

§ 7.

Från statens bosättningslånefond, till vilken riksdagen hittills såsom kapital anvisat sammanlagt 20 miljoner kronor, varav 19 miljoner kronor överlämnats till riksbanken, utgjorde utlåningen vid årsskiftet 18,020,701 kronor 45 öre.

Rörande lånens antal och fördelning torde få hänvisas till sammanställningen å sid. 18.

Räntan å lån från fonden har av Kungl. Maj:t för lån, som utlämnas under nu löpande budgetår, fastställts till 4 % (S. F. S. 665/1941).

§ 8.

Från spannmålskreditfonden, vilken för närvarande uppgår till 2,500,000 kronor, hade vid årsskiftet beviljats två krediter å sammanlagt 450,000 kronor (se sid. 18).

Räntan å lån från fonden, som intill den 1 september 1941 utgjorde 4 %, har från och med nämnda dag av fullmäktige fastställts till 4,1 %.

§ 9.

För utlämnande av lån för anordnande av skyddsrum anvisade 1940 års riksdag ett reservationsanslag å 15 miljoner kronor.

Utlåningen vid riksbankens samtliga kontor per den 31 december 1941 utgjorde 2,461,031 kronor.

Räntan å lån från fonden utgör 5 %.

§ 10.

Riksbanken har fungerat såsom clearingnämndens bankförbindelse för clearingarna med Belgien, Danmark, Italien, Nederländerna, Norge, Sovjet-Unionen och Tyskland.

I enlighet med vad som förutsatts vid avslutandet av gällande svensk-finska handels- och betalningsavtal har riksbanken medverkat vid fullgörande av likvider i samband med varuutbytet mellan Sverige och Finland.

Riksbanken har vidare fungerat såsom clearingnämndens bankförbindelse för betalningsspärren gentemot Frankrike och Spanien samt såsom clearingkontorets bankförbindelse beträffande clearingen med Turkiet och betalningsöverenskommelsen med Bulgarien.

Den mellan riksbanken och Bank of England i december 1939 ingångna betalningsöverenskommelsen har med vissa jämkningar förlängts.

Provisorisk överenskommelse har slutligen träffats mellan riksbanken och Bank of Canada om reglering av vissa betalningar mellan de båda länderna.

§ 11.

Sedan Kungl. Maj:t efter framställning av fullmäktige utfärdat kungörelse om utgivande av nya riksbankssedlar å 10 kronor (se S. F. S. nr 52/1941) utlämnas dylika sedlar i allmänna rörelsen från och med den 18 december 1941.

Arbetet med utarbetande av förslag till nya 5- och 100-kronesedlar pågår alltjämt, men oförutsedda svårigheter hava uppstått för arbetets program-enliga genomförande.

§ 12.

De valvsutrymmen, vilka fullmäktige omförmålt under § 18 i sin berättelse till bankoutskottet vid 1941 års riksdag och vilka, exklusive viss inredning, kostnadsberäknats till 204,000 kronor, äro numera i det närmaste iordningställda och kunna vid behov tagas i omedelbart bruk.

Kostnaderna för utrymmena hava hittills uppgått till 211,392 kronor 51 öre.

§ 13.

Ombyggnaden av bankhuset vid Södra Hamngatan i Göteborg, vartill 1941 års lagtima riksdag anvisat förslagsvis 750,000 kronor, har igångsatts. Till huvudentreprenör har antagits G. Albert Gustafssons byggnadsaktiebolag, Göteborg.

Från entreprenaden hava de båda översta våningarna i nämnda hus uteslutits, enär utsikter finnas, att dessa våningar jämte vissa andra utrymmen inom fastigheten kunna uthyras till militär myndighet under förutsättning att vissa tidigare ej förutsedda ändringsarbeten bland annat inom dessa våningar komma till utförande.

§ 14.

Utredningen angående huvudkontorets omorganisation, vilken under vice riksbankschefen Wallbergs ledning verkstälts av för ändamålet särskilt anlitade sakkunniga, väntas föreligga färdig under någon av de närmaste månaderna.

§ 15.

Efter förhandlingar med representanter för de tolv äldre arbetare vid sedeltryckeriet, som dittills uppburit ackordsersättning enligt vissa numera föråldrade grunder, har denna ackordsersättning för elva av dessa arbetare avvecklats genom att de tillerkänts ökning av eljest utgående veckolöner med varierande belopp.

§ 16.

I det av en f. d. arbetare vid Tumba bruk anhängiggjorda målet mot riksbanken angående utbekommande av övertidsersättning har Kungl. Maj:t numera fastställt Svea hovrätts och Stockholms rådhusrätts domar, enligt vilka talan mot riksbanken ogillats.

§ 17.

För att undvika bebyggelse alltför nära intill fabriksområdet vid Tumba bruk har överenskommelse träffats mellan riksbanken, å ena, samt Botkyrka församling såsom ägare av fastigheten Tumba 2¹, å andra sidan, angående visst markbyte. I samband därmed har församlingen förbundit sig att för all framtid lämna ett annat närliggande område obebyggt. Vederbörlig lantmåteriförrättning har ägt rum.

§ 18.

Föreskrivna inventeringar och undersökningar av huvudkontorets kassor och förvaringsrum hava under året verkställts.

Inspektioner av avdelningskontoren hava verkställts:

av undertecknad *Rooth* vid kontoret i Karlstad,

av undertecknad *Amné* vid kontoren i Härnösand och Östersund,

av undertecknad *Björnsson* vid kontoren i Göteborg, Malmö, Gävle, Jönköping, Kalmar, Karlskrona, Kristianstad, Linköping, Luleå, Mariestad, Norrköping, Sundsvall, Umeå, Uppsala, Vänersborg, Västerås och Örebro samt av vice riksbankschefen *Wallberg* vid kontoren i Falun, Halmstad, Nyköping, Visby och Växjö.

Vid inspektion av kontoren i Luleå och Umeå deltog undertecknad Gränebo. Vid inspektion av kontoret i Karlskrona deltog undertecknad Jonsson.

Särskilda undersökningar genom därtill utsedda tjänstemän hava företagits vid samtliga avdelningskontor.

Föreskrivna inventeringar av Tumba bruks kassa hava under året ägt rum.

§ 19.

För riktigheten av de å sid. 8—16 lämnade sifferuppgifterna ansvara förstådaren för räkenskapsavdelningen K. G. Simonsson och tjänstemannen R. Eckerström, vilka i riksbankens bokslut undertecknat, respektive kontraherat ifrågavarande räkningar.

§ 20.

Fullmäktige överlämna härjämte inom behörig tid inkomna berättelser från styrelserna för bankens samtliga avdelningskontor ävensom de berättelser för år 1940, vilka avgivits av revisorerne för dessa kontor.

Stockholm den 13 januari 1942.

DAG HAMMARSKJÖLD.

IVAR ROOTH.

A. AMNÉ.

EDV. BJÖRNSSON.

C. P. V. GRÄNEBO.

CONRAD JONSSON.

IVAR ANDERSON.

/ Hjalmar Ekengren.